

NOTA DE FUNDAMENTARE

la proiectul hotărârii de Guvern pentru modificarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în emisare pentru localitățile urbane și rurale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 950/2013

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul Hotărârii de Guvern privind modificarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în emisare pentru localitățile urbane și rurale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 950/2013, reprezintă un pas important în direcția modernizării cadrului normativ din domeniul gestionării apelor uzate din Republica Moldova și alinierii acestuia la acquis-ul UE.

Proiectul actului normativ a fost elaborat de către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR) și Ministerul Mediului, în baza unui amplu proces de analiză și consultare interinstituțională. În cadrul acestuia, au fost examinate rezultatele implementării actualului regulament, dificultățile întâmpinate de autoritățile publice locale și operatorii de servicii, precum și necesitatea de a introduce norme mai clare privind monitorizarea, controlul și responsabilitățile privind gestionarea apelor uzate.

În procesul de elaborare, autoritățile naționale au beneficiat de sprijinul Băncii Mondiale, prin intermediul proiectului „*Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova (MWSSP)*”. În cadrul acestui parteneriat, a fost oferită expertiză și asistență pentru analiza cadrului legislativ existent, identificarea lacunelor și elaborarea unor amendamente menite să îmbunătățească eficiența și transparența procesului de reglementare.

De asemenea, în procesul de consultare au fost implicate instituțiile administrative din subordinea Ministerului Mediului, precum Agenția de Mediu și Inspectoratul pentru Protecția Mediului, care au furnizat date relevante privind gradul de conformare a instalațiilor existente de epurare a apelor uzate la cerințele de mediu, precum și principalele probleme tehnice și administrative identificate la nivel local. Contribuțiile acestor instituții au permis o evaluare realistă a situației din teritoriu și formularea unor soluții care răspund nevoilor reale ale localităților urbane și rurale.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ

În contextul angajamentelor asumate de Republica Moldova în calitate de stat candidat la aderarea la Uniunea Europeană, alinierea legislației naționale la *legislația*

comunitară constituie un pilon fundamental al procesului de integrare europeană. În acest sens, Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025–2029, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025, stabilește acțiunile și termenele concrete pentru transpunerea legislației europene în dreptul intern. Potrivit prevederilor acțiunii nr. 64, Capitol 27, Cluster IV din Program, este prevăzută elaborarea proiectului de Hotărâre de Guvern pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 950/2013 „pentru aprobarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în emisare pentru localitățile urbane și rurale”. Această acțiune are drept scop transpunerea în legislația națională a Directivei (UE) 2024/3019 privind epurarea apelor uzate urbane, adoptată la 27 noiembrie 2024.

Directiva (UE) 2024/3019 abrogă Directiva Consiliului 91/271/CEE din 21 mai 1991 privind tratarea apelor urbane reziduale (publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene L 135 din 30 mai 1991, modificată ultima dată prin Directiva 2013/64/UE) și introduce standarde mai stricte privind colectarea, tratarea, reutilizarea și monitorizarea apelor uzate urbane, cu accent pe protecția mediului și sănătatea publică.

Procesul de transpunere a noii directive urmează să fie realizat până în septembrie 2026, prin modificarea corespunzătoare a Hotărârii Guvernului nr. 950/2013, astfel încât normele naționale să reflecte noile cerințe ale Uniunii Europene privind epurarea apelor uzate, eficiența energetică a instalațiilor de tratare, utilizarea surselor regenerabile și responsabilitatea extinsă a producătorilor.

Totodată, proiectul actului normativ a fost elaborat în temeiul art.39 și 40 din Legea apelor nr.272 din 23 decembrie 2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 81, art. 264), cu modificările ulterioare, și al art. 22 din Legea nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.60-65, art.123), cu modificările ulterioare,

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Gestionarea apelor uzate în Moldova implică 898 de autorități publice locale, cel puțin 44 de operatori de apă (înregistrați de ANRE) și 2,6 milioane de cetățeni, dintre care 57% trăiesc în zone rurale fără acces adecvat la canalizare. Doar 9,9% din localități (53 de orașe și 99 de sate) au sisteme publice de canalizare, iar în zonele rurale acoperirea este de doar 2,9%. Disparitatea urban-rural este semnificativă, cu Chișinăul (77,1%) și UTA Găgăuzia (28,1%) în frunte, față de Sud (6,8%) și Nord (5,2%). Districte precum Briceni, Soroca și Rezina se confruntă, îndeosebi, cu dificultăți financiare și de capacitate în procesul de asigurare a sistemelor de canalizare în mediul rural.

Prin urmare, situația actuală în domeniul gestionării apelor uzate urbane în Republica Moldova este caracterizată printr-un ansamblu de provocări structurale,

instituționale, tehnice și economice semnificative, care impun adoptarea unor măsuri urgente de intervenție, inclusiv prin revizuirea și consolidarea cadrului normativ existent, în vederea alinierii la cerințele Directivei (UE) 2024/3019 privind epurarea apelor uzate urbane. Această directivă aduce o reformă substanțială a Directivei 91/271/CEE, introducând standarde mai stricte în materie de colectare, tratare avansată (terțiară și cuaternară), neutralitate energetică, responsabilitate extinsă a producătorilor și monitorizare integrată, cu scopul de a proteja mediul și sănătatea publică împotriva poluării generate de apele uzate.

În Republica Moldova, infrastructura de colectare și tratare a apelor uzate este, în cea mai mare parte, învechită și insuficientă, fiind moștenită din perioada sovietică și deteriorată ulterior de lipsa investițiilor post-independență, urbanizarea accelerată și presiunile exercitate de activitățile agricole intensive.

Conform datelor furnizate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE), doar 53 de orașe și municipii, respectiv 99 de localități rurale, dispun de sisteme publice de canalizare, ceea ce reprezintă aproximativ 9,9% din totalul localităților țării. Această situație reflectă o discrepanță pronunțată între mediul urban și cel rural: majoritatea conexiunilor la rețelele de canalizare sunt concentrate în municipiul Chișinău (77%) și în UTA Găgăuzia (28%), în timp ce regiunile de Sud și Nord înregistrează rate extrem de reduse (6,8% și 5,2%). În unele raioane – precum Briceni, Ocnița, Soroca, Rezina, Cantemir, Basarabeasca și Vulcănești – nu există deloc sisteme centralizate de canalizare, ceea ce conduce la deversări necontrolate și poluare difuză.

Volumul total de ape uzate deversate în anul 2024 a fost estimat la 71,4 milioane m³, dintre care 68,1 milioane m³ (95,4%) provin din localități urbane și 3,3 milioane m³ (4,6%) din zone rurale. În consecință, aproximativ 63% din totalul apelor uzate generate la nivel național nu sunt colectate și tratate în instalații autorizate. În mediul rural, tratarea apelor uzate este aproape inexistentă, majoritatea gospodăriilor utilizând gropi absorbante sau fose septice rudimentare, care reprezintă un risc major pentru sănătatea publică și pentru calitatea apelor subterane. În mediul urban, numeroase orașe mici și suburbii nu dispun de stații de epurare funcționale.

La nivel național, sunt inventariate 109 stații de epurare a apelor uzate, dintre care 102 sunt funcționale, dar doar 7% respectă standardele naționale și nici una din ele nu îndeplinește cerințele UE. Dintre acestea, 22% oferă tratament parțial, predominant mecanic, incapabil să respecte limitele pentru cererea biochimică de oxigen (BOD5), cererea chimică de oxigen (COD) și amoniu (NH₄), în timp ce 3% sunt nefuncționale, (conform datelor prezentate de IPM.)

Majoritatea stațiilor utilizează tehnologii depășite, oferind cel mult un tratament primar (decantare) sau secundar biologic parțial. Din volumul total de ape uzate tratate (69,2 milioane m³, adică 97,0%), 94,5% au fost tratate mecanic, 94,9% biologic, iar 2,1% au fost deversate fără tratament. Procesele de

nitricare/denitrificare și eliminare a fosforului (tratament terțiar) sunt absente sau nefuncționale în majoritatea cazurilor, ceea ce împiedică atingerea limitelor de emisii pentru nutrienți prevăzute de noua directivă. În prezent, nicio stație de epurare din Republica Moldova nu dispune de o a patra etapă de tratare (tehnologii de eliminare a micropoluantilor, precum carbon activat sau ozonare). În aceste condiții, nicio aglomerare urbană majoră nu poate fi considerată conformă cu cerințele europene fără investiții majore în extinderea și modernizarea infrastructurii.

Această poluare reziduală provenită din surse urbane și rurale are consecințe grave asupra mediului, sănătății publice și economiei. Râurile Prut și Nistru, principalele artere hidrografice ale țării, cu caracter transfrontalier, sunt afectate de eutrofizare severă cauzată de încărcătura ridicată de nutrienți (azot și fosfor) proveniți din apele uzate menajere, deversări industriale și scurgeri agricole. Conform rapoartelor privind calitatea resurselor de apă, elaborate de Agenția de Mediu, în scopul efectuării monitoringului asupra calității apelor de suprafață din districtul bazinului hidrografic Nistru și Dunărea-Prut și Marea Neagră, anual, de către Agenția de Mediu, au fost prelevate probe de apă conform Programului anual de activitate, fiind supuse încercărilor de laborator pentru determinarea indicatorilor hidrochimici și hidrobiologici. În acest sens, în baza rezultatelor de monitoring, în perioada 2019-2023, clasele de calitate, în secțiunile de monitorizare pentru fluviul Nistru, se încadrează, în medie în limita Clasei III de calitate – moderat poluată, cu excepția unor secțiuni de monitorizare, în care limitele clasei de calitate în media II – bună. De asemenea, pentru secțiunile de monitorizare pentru râul Prut în baza rezultatelor de monitoring, în perioada 2019-2023, clasele de calitate, în secțiunile de monitorizare se încadrează, în medie în limita Clasei III de calitate – moderat poluată, cu excepția unor secțiuni de monitorizare, în care limitele clasei de calitate în media II – bună. Acest fenomen determină reducerea capacității de autoepurare a ecosistemelor acvatice, proliferarea algelor toxice, scăderea nivelului de oxigen dizolvat și pierderea biodiversității. De exemplu, în bazinul râului Nistru, 39% din corpurile de apă sunt expuse unui risc major de poluare, iar în bazinul Prut-Dunăre-Marea Neagră, 32 de corpuri de apă sunt clasificate „la risc”.

Poluarea afectează direct sănătatea populației, crescând incidența bolilor hidrice (gastroenterite, hepatite, afecțiuni renale), precum și sectoarele economice dependente de resursele de apă – pescuitul (cu pierderi anuale de 10–15%), turismul (prin diminuarea atractivității zonelor riverane) și agricultura (prin contaminarea apelor utilizate la irigații, ceea ce generează pierderi de până la 20% din recoltă în unele regiuni). Efectele negative sunt amplificate de schimbările climatice, care accentuează frecvența și intensitatea secetelor și inundațiilor, conducând la colmatarea albiilor râurilor mici și medii, reducerea debitului și degradarea regimurilor hidrologice, hidrochimice și hidrobiologice.

Cadrul normativ aplicabil cuprinde o serie de acte legislative și subordonate, care transpun parțial directivele UE în domeniul protecției apelor, dar prezintă deficiențe semnificative care impun intervenția pentru a asigura o armonizare completă.

Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 950/2013 stabilește reguli pentru colectarea, epurarea și deversarea apelor uzate, dar, comparativ cu Directiva (UE) 2024/3019 privind epurarea apelor uzate urbane, prezintă numeroase lipsuri. Aceste discrepanțe sunt vizibile în definițiile de bază, în cerințele noi introduse de Directivă și în aspectele netranspuse din vechea Directivă 91/271/CEE.

În primul rând, definițiile de bază din HG nr. 950/2013 sunt imprecise și restrânse comparativ cu Directiva 2024/3019. De exemplu, „apele uzate urbane” sunt definite general, fără subclasificări clare în menajere, nemenajere și scurgeri urbane, ceea ce generează ambiguități în aplicare. Termenul „ape uzate menajere” omite instituțiile ca surse, iar „ape uzate nemenajere” se limitează la cele industriale, excluzând activitățile comerciale. Concepe precum „aglomerare” nu includ „echivalenții-locuitori” (EL), complicând dimensionarea infrastructurii, iar pragul pentru sisteme de colectare rămâne la 2.000 EL, față de 1.000 EL în noua directivă. Lipsesc definiții pentru „epurarea primară”, „terțiară” și „cuaternară”, „micropoluant”, „nămoluri”, „sanitație” și „rezistență la antimicrobiene”, împiedicând adoptarea tehnologiilor avansate pentru eliminarea poluanților emergenți precum PFAS, pesticide și farmaceutice.

Aceste lacune în definiții nu sunt doar detalii tehnice. Ele afectează modul în care autoritățile planifică infrastructura, monitorizează calitatea apelor și raportează către UE. Pentru a rezolva această problemă, Regulamentul trebuie revizuit pentru a adopta definițiile precise ale Directivei, de la „ape uzate urbane” la „micropoluant”, etc., asigurând o bază clară pentru toate cerințele legale.

În al doilea rând, cadrul normativ nu abordează poluarea reziduală din surse non-centralizate, cum ar fi aglomerările mici sub 2.000 EL, instalațiile descentralizate (fose septice) sau apele pluviale, care reprezintă surse majore de poluare difuză. Directiva 2024/3019 extinde domeniul la aglomerări peste 1.000 EL și impune planuri integrate de gestionare a apelor pluviale pentru aglomerări peste 10.000 EL, cu măsuri precum infrastructura verde (parcuri umede, acoperișuri verzi), absentă în legislația națională. Valorile-limită pentru poluanți clasici (azot, fosfor) sunt învechite, iar noii poluanți emergenți (microplastice, micropoluanți din medicamente și cosmetice) nu sunt reglementați, ducând la riscuri pentru ecosisteme și sănătate.

În al treilea rând, alinierea la Pactul Verde European este insuficientă: sectorul apelor uzate consumă energie semnificativă și generează emisii de CO₂, dar normele naționale nu prevăd neutralitatea energetică până în 2045, producția de biogaz din nămoluri sau audituri energetice. Guvernanța este inegală, cu aplicare inconsistentă

a principiului „poluatorul plătește”, lipsa responsabilității extinse a producătorilor și digitalizare limitată pentru monitorizare în timp real. Pandemia COVID-19 a evidențiat potențialul apelor uzate pentru supraveghere sanitară, dar cadrul național nu include monitorizarea parametrilor de sănătate publică (virusi, rezistență antimicrobiană).

Lacunele instituționale agravează problemele:

Din perspectivă instituțională, întâmpinăm mai multe dificultăți. Rata de posturi vacante în cadrul autorităților de reglementare și control este de 41%, iar bugetul anual alocat sectorului apelor, s-a dovedit a fi net inferior necesarului estimat de 2 miliarde EUR pentru atingerea conformității cu standardele europene, conform evaluărilor Băncii Mondiale. Monitorizarea resurselor de apă este fragmentată între mai multe instituții: Agenția de Mediu, Serviciul Hidrometeorologic de Stat (SHS), Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale și Administrația Națională „Apele Moldovei”, ceea ce generează suprapuneri de competențe și incoerență în colectarea datelor. Laboratorul de Calitate a Apei din cadrul Agenției de Mediu monitorizează doar 10 din cei 45 de indicatori recomandați de Directiva cadru ape, iar elementele biologice și hidromorfologice nu sunt analizate sistematic, ceea ce limitează evaluarea stării ecologice conform Articolului 8 al Directivei-cadru privind apa.

Situația este similară pentru apele subterane, unde monitorizarea se află într-un stadiu incipient, lipsind serii de date longitudinale privind evoluția chimică. Substanțe precum tricloroetilena, pesticidele sau PFAS nu au fost niciodată evaluate integral. De asemenea, absența unui sistem informațional centralizat funcțional pentru gestionarea datelor hidrice întârzie integrarea Republicii Moldova în Rețeaua Europeană de Informații și Observații privind Mediul (Eionet).

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul Hotărârii de Guvern privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 950/2013 propune o serie de modificări și completări esențiale față de reglementările anterioare, având ca scop principal îmbunătățirea gestionării apelor uzate urbane, protecția mediului, sănătății publice, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, creșterea transparenței și guvernantei în sector, precum și promovarea accesului la salubritate. Aceste obiective sunt formulate în mod clar, cuantificabil și ancorat în termene precise, pentru a asigura implementarea eficientă și monitorizarea progresului. Prevederile noi și modificările propuse sunt concepute pentru a răspunde provocărilor actuale, inclusiv poluarea cu micropoluanți, gestionarea apelor pluviale și impactul schimbărilor climatice. În continuare, sunt detaliate principalele prevederi ale proiectului, cu accent pe noutățile introduse, evidențiind clar esența și intenția normelor juridice propuse.

Obiectivele proiectului actului normativ și rezultatele scontate:

Obiectivele Proiectului Hotărârii de Guvern privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 950/2013 sunt extinse pentru a include, pe lângă protecția mediului, protejarea sănătății publice, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, îmbunătățirea guvernantei sectorului apelor uzate și promovarea accesului universal la salubritate. Un accent particular este pus pe monitorizarea parametrilor relevanți pentru sănătatea publică, inclusiv rezistența antimicrobiană. Proiectul își propune să asigure că toate aglomerările cu o mărime de peste 1.000 EL beneficiază de sisteme de colectare a apelor uzate, iar tratamentul terțiar și cuaternar devine obligatoriu în funcție de mărimea aglomerărilor și riscurile identificate. De asemenea, se urmărește atingerea neutralității energetice la nivel național pentru instalațiile de tratare a apelor uzate, prin promovarea producției de energie regenerabilă, în special biogaz. Rezultatele scontate includ reducerea poluării apelor de suprafață cu micropoluanti cu cel puțin 50%, reducerea debordărilor apelor pluviale la maximum 1% din volumul anual al apelor uzate colectate în condiții de vreme uscată și asigurarea accesului la salubritate pentru toate categoriile de populație, în special pentru grupurile vulnerabile. Aceste ținte sunt măsurabile prin monitorizarea parametrilor specifici, raportarea datelor și evaluările periodice.

Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi.

Clarificarea și extinderea definițiilor:

Pentru a facilita aplicarea uniformă a Proiectului Hotărârii de Guvern privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 950/2013, definițiile existente au fost rafinate, iar noi termeni au fost introduși pentru a reflecta obligațiile inovatoare. Printre aceștia se numără „scurgeri urbane”, „debordări de ape pluviale”, „rețele combinate și separate”, „tratament terțiar și cuaternar”, „micropoluant” și „rezistență antimicrobiană”. Aceste definiții clarifică cadrul juridic și tehnic, asigurând o înțelegere comună a conceptelor și facilitând implementarea noilor cerințe.

Extinderea obligațiilor privind sistemele de colectare:

O noutate majoră este extinderea obligației de a înființa sisteme de colectare a apelor uzate urbane pentru toate aglomerările cu o populație echivalentă de 1.000 sau mai mare, față de pragul anterior de 2.000 EL. Această măsură vizează reducerea poluării în zonele mai puțin populate, asigurând un nivel mai ridicat de protecție a mediului. De asemenea, se introduce obligația ca gospodăriile să fie conectate la sistemele de colectare existente, eliminând lacunele în acoperirea infrastructurii și maximizând eficiența sistemelor.

Sisteme individuale sau alte sisteme adecvate:

O prevedere nouă reglementează utilizarea sistemelor individuale sau altor sisteme adecvate, acolo unde este imposibil de asigurat sisteme centralizate de canalizare.

Utilizarea sistemelor individuale este permisă doar în cazuri excepționale, fiind supusă unor condiții stricte: proiectare, aprobare și control adecvate, precum și justificări detaliate atunci când aceste sisteme reprezintă mai mult de 2% din sarcina tratată în aglomerări de peste 2.000 EL. Această reglementare limitează utilizarea sistemelor individuale pentru a preveni impactul negativ asupra mediului și pentru a încuraja conectarea la sistemele centralizate.

Planuri integrate de gestionare a apelor uzate urbane:

O inovație semnificativă este introducerea obligației de a elabora planuri integrate de gestionare a apelor uzate urbane, menite să combată poluarea cauzată de scurgerile urbane și debordările apelor pluviale. Aceste planuri sunt obligatorii pentru aglomerările cu peste 100.000 EL și pentru cele între 10.000 și 100.000 EL în zonele unde există riscuri pentru mediu sau sănătatea umană. Planurile includ obiective specifice, precum limitarea debordărilor apelor pluviale la 1% din volumul anual al apelor uzate și eliminarea descărcărilor netratate din sistemele separate de colectare.

Tratamentul secundar și terțiar extins:

Obligația de a aplica tratamentul secundar este extinsă la toate aglomerările cu peste 1.000 EL, reducând pragul anterior de 2.000 EL, pentru a spori protecția apelor de suprafață. Tratamentul terțiar devine obligatoriu pentru toate instalațiile care tratează o sarcină de peste 100.000 EL, precum și pentru aglomerările între 10.000 și 100.000 EL situate în zone sensibile la eutrofizare, identificate de autorități. Aceste zone trebuie actualizate periodic pentru a reflecta riscurile actuale, iar cerințele existente au fost menținute și modernizate.

Introducerea tratamentului cuaternar:

O noutate absolută este introducerea tratamentului cuaternar, care vizează eliminarea unui spectru larg de micropoluanti. Acest tratament este obligatoriu pentru instalațiile care tratează peste 100.000 EL și pentru aglomerările între 10.000 și 100.000 EL în zonele cu risc pentru sănătatea umană sau mediu. Autoritățile trebuie să identifice aceste zone pe baza criteriilor specificate, asigurând o abordare ținută pentru reducerea poluării cu substanțe precum produsele farmaceutice sau cosmetice.

Responsabilitatea extinsă a producătorilor:

O prevedere inovatoare introduce principiul responsabilității extinse a producătorilor, obligând producătorii și importatorii care introduc pe piață produse ce generează micropoluanti să contribuie financiar la costurile tratamentului cuaternar. Contribuția financiară se bazează pe cantitatea și toxicitatea produselor, promovând astfel responsabilitatea economică și reducerea poluării la sursă.

Cerințele minime pentru organizațiile de responsabilitate a producătorilor sunt, de asemenea, stabilite pentru a asigura o implementare eficientă.

Neutralitatea energetică a instalațiilor de tratare:

Proiectul introduce obligația de a atinge neutralitatea energetică la nivel național pentru toate instalațiile de tratare a apelor uzate cu peste 10.000 EL. Aceasta presupune ca energia regenerabilă produsă, în special biogazul, să egaleze consumul energetic al acestor instalații. Audituri energetice regulate vor identifica oportunități de reducere a emisiilor de metan și de maximizare a producției de energie regenerabilă, contribuind la obiectivele de sustenabilitate.

Cooperare transfrontalieră și gestionarea poluării accidentale:

Prevederile privind cooperarea transfrontalieră au fost actualizate pentru a include notificarea imediată în caz de poluare accidentală și posibilitatea implicării autorităților centrale în discuțiile dintre entități.

Reutilizarea apelor uzate și gestionarea apelor uzate non-domestice:

Autoritățile sunt obligate să promoveze sistematic reutilizarea apelor uzate tratate, extinzând această cerință la toate instalațiile de tratare. De asemenea, autorizarea descărcărilor de ape uzate non-domestice în sistemele de colectare necesită consultarea operatorilor instalațiilor de tratare și monitorizarea regulată a poluanților pentru identificarea și gestionarea surselor de poluare.

Monitorizarea parametrilor de sănătate publică:

O prevedere nouă instituie măsuri de monitorizare a apelor uzate urbane pentru parametri relevanți sănătății publice, inclusiv rezistența antimicrobiană. Monitorizarea apelor uzate pentru SARS-CoV-2 va continua până când autoritățile sanitare vor confirma absența riscului pandemic, acoperind cel puțin 70% din populația națională.

Evaluarea și gestionarea riscurilor:

Autoritățile au obligația de a evalua riscurile generate de descărcările de ape uzate asupra mediului și sănătății umane, luând măsuri suplimentare, dacă este necesar, dincolo de cerințele minime. Aceste măsuri pot include treptat colectarea și tratarea apelor uzate din aglomerări sub 1.000 EL sau aplicarea tratamentului terțiar și cuaternar în zone mai mici.

Accesul la sanitație:

Potrivit noilor amendamente, autoritățile vor lua măsuri să asigure accesul la salubritate pentru toți, în special pentru grupurile vulnerabile și marginalizate. În acest sens vor fi identificate categoriile de persoane cu acces limitat și promovate măsuri pentru înființarea de facilități de salubritate gratuite și sigure în spațiile publice din aglomerările de peste 10.000 EL.

Gestionarea nămolului și monitorizarea:

Reglementările privind nămolul au fost actualizate pentru a promova tratarea, reciclarea și recuperarea acestuia în conformitate cu ierarhia deșeurilor. Se vor stabili rate minime de recuperare pentru materiale critice, precum fosforul. Monitorizarea este extinsă pentru a include poluarea din scurgeri urbane, debordări de ape pluviale, micro-plastice și poluanți non-domestici, cu cerințe stricte pentru aglomerările mari.

Transparența și accesul la informații:

Informațiile privind conformitatea infrastructurilor, volumul apelor uzate tratate și accesul la salubritate trebuie să fie disponibile publicului online și comunicate anual utilizatorilor conectați la sistemele de colectare, de exemplu prin facturi. De asemenea, accesul la justiție este garantat pentru public și ONG-uri.

Programe naționale de implementare și evaluări periodice:

Autoritățile trebuie să elaboreze și să actualizeze la fiecare cinci ani programul național de implementare, care include evaluarea conformității, planificarea investițiilor și identificarea surselor de finanțare.

Anexe și cerințe tehnice:

Anexele Proiectului Hotărârii de Guvern privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 950/2013 au fost actualizate pentru a reflecta noile obligații. Cerințele pentru descărcările din instalațiile de tratare includ tabele noi pentru tratamentul secundar, terțiar și cuaternar. Anexa privind descărcările non-domestice stabilește condiții minime pentru autorizări, iar anexa referitoare la planurile integrate de gestionare detaliază conținutul minim al acestora. O anexă nouă listează produsele supuse responsabilității extinse a producătorilor, concentrându-se pe produse farmaceutice și cosmetice conform Directivei 2024/3019.

Termene tranzitorii de conformare:

Este important de menționat că prevederile Proiectului Hotărârii de Guvern privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 950/2013 diferă de cele ale Directivei (UE) 2024/3019, având în vedere necesitatea implementării treptate, de către Republica Moldova – în calitate de țară candidată la aderarea la Uniunea Europeană – a acquis-ului comunitar. Din cauza infrastructurii învechite de gestionare a apelor uzate și a

resurselor financiare limitate, termenele de conformare prevăzute în proiect sunt mai extinse decât cele stabilite în Directivă, impunând perioade de tranziție mai lungi pentru anumite prevederi, în special pentru:

- Sistemele de colectare

Obligația de a înființa sisteme de colectare pentru aglomerări de peste 2.000 EL și pentru cele între 1.000 și 2.000 EL necesită derogări de până la 17 ani (până în 2044 pentru ≥ 2.000 EL și până în 2055 pentru 1.000–2.000 EL), având în vedere că doar 2,9% din zonele rurale au canalizare și 38% din sistemele existente sunt neconectate.

- Planurile integrate de gestionare

Elaborarea planurilor pentru aglomerări de peste 100.000 EL și între 10.000 și 100.000 EL necesită o perioadă suplimentară de 12 ani (până în 2045 și, respectiv, 2051), din cauza lipsei de date și a capacității limitate a autorităților publice locale.

- Tratamentul secundar

Aplicarea tratamentului secundar pentru aglomerări de peste 2.000 EL și între 1.000 și 2.000 EL necesită 17 ani (până în 2044) și, respectiv, 6 ani suplimentari (până în 2055), având în vedere că 93% din stațiile de epurare nu îndeplinesc standardele naționale.

- Tratamentul terțiar

Implementarea pentru stațiile de peste 150.000 EL și pentru aglomerările de peste 10.000 EL în zone sensibile necesită 12 ani suplimentari față de prevederile Directivei 2024/3019 (până în 2051) și, respectiv, 7 ani suplimentari (până în 2060), din cauza lipsei actuale a infrastructurii pentru tratament terțiar.

- Tratamentul cuaternar

Aplicarea pentru stațiile de peste 150.000 EL și pentru aglomerările de peste 10.000 EL în zone cu risc de micropoluanti necesită 6 ani suplimentari (până în 2051) și, respectiv, 15 ani suplimentari (până în 2063), datorită absenței capacității de monitorizare a micropoluantilor și a necesității importului de tehnologii.

- Responsabilitatea extinsă a producătorilor

Implementarea responsabilității financiare pentru producătorii de produse care generează micropoluanti necesită 10 ani suplimentari (până în 2038), din cauza lipsei cadrului legislativ, a capacității tehnice limitate și a structurii pieței dominate de importuri.

- Neutralitatea energetică

Realizarea auditurilor energetice și atingerea țintelor de energie regenerabilă (20% până în 2035, 100% până în 2051) necesită 6 ani suplimentari (până în 2051), din cauza absenței actuale a surselor de energie regenerabilă în stațiile de epurare.

- Evaluarea și gestionarea riscurilor

Identificarea și evaluarea riscurilor necesită 8 ani suplimentari (până în 2033), iar revizuirea periodică 5 ani suplimentari (până în 2038), din cauza infrastructurii limitate.

- Accesul la sanitație:

Identificarea populației fără acces și înființarea facilităților de salubritate necesită 10 ani suplimentari (până în 2039), având în vedere că doar 40% din populație are acces la salubritate îmbunătățită.

- Monitorizarea implementării

Crearea seturilor de date pentru conformitate, salubritate și emisii necesită 10 ani suplimentari (până în 2038–2040), din cauza dependenței de progresul în implementarea altor articole și a lipsei sistemelor centralizate de date.

Aceste perioade de tranziție sunt justificate de costurile estimate (2,04 miliarde EUR pentru infrastructură, 100–150 milioane EUR pentru modernizarea stațiilor de epurare) și de provocările legate de capacitatea instituțională, acoperirea rurală limitată (3,6%) și poluarea actuală a apelor.

Prin urmare, proiectul Hotărârii de Guvern privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 950/2013 introduce un cadru modernizat și ambițios pentru gestionarea apelor uzate urbane, punând accent pe inovație, sustenabilitate și incluziune. Noile prevederi, precum tratamentul cuaternar, responsabilitatea extinsă a producătorilor, neutralitatea energetică și planurile integrate de gestionare, reflectă angajamentul de a aborda provocările emergente, precum micro-poluarea și schimbările climatice, asigurând în același timp protecția sănătății publice și a mediului. Termenele clare, obiectivele cuantificabile și cerințele de transparență garantează o implementare eficientă și monitorizarea progresului, consolidând angajamentul pentru un viitor mai curat și mai echitabil.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Pentru a soluționa problemele identificate în gestionarea apelor uzate și pentru a asigura alinierea la cerințele Directivei (UE) 2024/3019, au fost evaluate mai multe opțiuni alternative la modificarea Hotărârii de Guvern nr. 950/2013. Aceste opțiuni au fost analizate în funcție de fezabilitatea lor, impactul asupra obiectivelor propuse

și capacitatea de implementare în contextul constrângerilor financiare, tehnice și instituționale ale Republicii Moldova. De asemenea, au fost luate în considerare riscurile asociate lipsei de intervenție normativă, precum și soluțiile alternative care ar putea aborda parțial problemele fără a necesita modificări legislative majore. În continuare, sunt prezentate opțiunile alternative analizate, motivele pentru care nu au fost considerate viabile și riscurile asociate nereglementării.

Prima opțiune analizată a presupus menținerea cadrului normativ existent, reprezentat de Hotărârea de Guvern nr. 950/2013, fără modificări substanțiale, și concentrarea eforturilor pe îmbunătățirea implementării prin măsuri administrative, campanii de informare și educare a publicului, precum și instruirea autorităților publice locale și a operatorilor de servicii de apă și canalizare. Această abordare ar viza creșterea gradului de conformare a infrastructurii existente și sensibilizarea populației și a operatorilor economici cu privire la importanța gestionării corecte a apelor uzate. Avantajul principal al acestei opțiuni constă în costurile reduse pe termen scurt, deoarece nu implică modificări legislative complexe sau investiții imediate în infrastructură. Cu toate acestea, această opțiune a fost respinsă din cauza insuficienței cadrului normativ existent, care nu include cerințele stricte ale Directivei (UE) 2024/3019, precum tratamentul terțiar și cuaternar, responsabilitatea extinsă a producătorilor, neutralitatea energetică sau gestionarea apelor pluviale. Menținerea regulamentului actual nu ar permite alinierea la acquis-ul comunitar, compromițând angajamentele Republicii Moldova ca stat candidat la Uniunea Europeană. În plus, infrastructura învechită, cu 93% din stațiile de epurare neconforme standardelor naționale, și lipsa resurselor financiare, limitează eficacitatea măsurilor administrative. Această opțiune nu ar aborda problema accesului limitat la canalizare în zonele rurale, unde doar 2,9% din localități dispun de astfel de sisteme, și ar perpetua poluarea apelor de suprafață și subterane, cu impact asupra sănătății publice prin creșterea incidenței bolilor hidrice și asupra mediului prin eutrofizarea râurilor Prut și Nistru. În absența unei intervenții normative, s-ar risca întârzierea integrării europene, pierderea finanțărilor externe și posibile sancțiuni din partea Uniunii Europene.

A doua opțiune evaluată a fost introducerea stimulentei economice pentru conformarea infrastructurii, fără modificarea legislației existente. Aceasta ar implica mecanisme precum subvenții pentru operatorii de servicii de canalizare, reduceri fiscale pentru investițiile în infrastructura de epurare sau tarife preferențiale pentru gospodăriile care se conectează la sistemele de canalizare existente. Avantajele acestei abordări includ stimularea investițiilor private și implicarea operatorilor economici în modernizarea infrastructurii, accelerarea conectării gospodăriilor la sistemele existente, în special în zonele urbane, și reducerea poverii financiare asupra autorităților publice locale prin atragerea capitalului privat. Totuși, această opțiune a fost considerată insuficientă, deoarece stimulentele economice nu pot compensa

absența unui cadru normativ actualizat care să impună standarde stricte pentru tratamentul avansat, gestionarea apelor pluviale sau responsabilitatea producătorilor. Fără aceste norme, investițiile s-ar concentra pe soluții parțiale, nealiniat la standardele Uniunii Europene. De asemenea, bugetul național limitat nu poate susține subvenții pe scară largă, iar dependența de fonduri externe, necesită un cadru legal clar pentru a asigura utilizarea eficientă a acestora. Stimulentele economice nu ar soluționa problema accesului la salubritate în zonele rurale, unde doar 40% din populație beneficiază de salubritate îmbunătățită, și nu ar aborda poluarea difuză din aglomerările sub 2.000 de echivalenți locuitori. În absența unui cadru normativ care să impună obligații clare, stimulentele riscă să fie ineficiente, ducând la investiții fragmentate și necoordonate, perpetuând poluarea apelor și riscurile pentru sănătate, precum și întârzierea alinierii la acquis-ul comunitar.

A treia opțiune analizată a presupus transpunerea imediată a Directivei (UE) 2024/3019 prin modificarea Hotărârii de Guvern nr. 950/2013, respectând termenele standard ale directivei, fără a reglementa perioade de tranziție extinse. Aceasta ar implica implementarea cerințelor privind sistemele de colectare, tratamentul secundar, terțiar și cuaternar, neutralitatea energetică și responsabilitatea producătorilor conform termenelor stabilite, cum ar fi anul 2027 pentru sistemele de colectare pentru aglomerări de peste 2.000 EL sau 2033 pentru planurile integrate pentru aglomerări de peste 100.000 EL. Această abordare ar asigura o aliniere rapidă la acquis-ul comunitar, consolidând poziția Republicii Moldova ca stat candidat, ar accelera accesul la finanțări europene pentru modernizarea infrastructurii și ar demonstra angajamentul față de obiectivele Pactului Verde European. Cu toate acestea, această opțiune a fost respinsă din cauza capacității insuficiente de implementare. Infrastructura actuală este extrem de limitată, cu doar 7% din stațiile de epurare conforme standardelor naționale și nicio stație capabilă să ofere tratament terțiar sau cuaternar. Investițiile necesare, estimate la 2,04 miliarde EUR, depășesc capacitatea financiară a țării pe termen scurt. Constrângerile instituționale, inclusiv lipsa specialiștilor în 63% din autoritățile publice locale, fac imposibilă implementarea rapidă a cerințelor complexe ale directivei. Implementarea imediată ar crește tarifele la apă și canalizare, afectând gospodăriile vulnerabile, unde 51% din gospodăriile nu își permit cheltuielile de bază pentru conectare. Deși această opțiune ar accelera alinierea formală, lipsa infrastructurii și a capacității instituționale ar duce la neconformitate practică, generând riscuri de sancțiuni din partea Uniunii Europene și ineficiență în utilizarea fondurilor.

Lipsa intervenției prin modificarea Hotărârii de Guvern nr. 950/2013 ar avea consecințe grave. Poluarea apelor de suprafață și subterane ar continua, afectând biodiversitatea, calitatea apei potabile și ecosistemele acvatice, cu 39% din corpurile de apă din bazinul Nistru și 32% din bazinul Prut clasificate ca fiind expuse riscului

de poluare severă. Sănătatea publică ar fi afectată, cu o creștere a incidenței bolilor hidrice, în special în zonele rurale, unde 60% din populație nu are acces la sanitație îmbunătățită. Impactul economic ar include pierderi în sectorul pescuitului, de 10–15% anual, al turismului, prin diminuarea atractivității zonelor riverane, și al agriculturii, cu pierderi de până la 20% din recoltă în zonele afectate de ape contaminate. Nerespectarea angajamentelor din Programul Național de Aderare ar putea duce la pierderea finanțărilor Uniunii Europene și la sancțiuni, afectând credibilitatea Republicii Moldova ca stat candidat. În plus, poluarea râurilor Prut și Nistru ar putea genera tensiuni cu țările vecine, în special România și Ucraina, din cauza impactului asupra apelor transfrontaliere.

Opțiunea selectată este modificarea Hotărârii de Guvern nr. 950/2013 pentru a transpune integral Directiva (UE) 2024/3019, cu perioade de tranziție extinse adaptate contextului Republicii Moldova. Această abordare a fost aleasă deoarece asigură alinierea completă la acquis-ul comunitar, respectând angajamentele din Programul Național de Aderare, răspunde provocărilor structurale prin introducerea unor reglementări moderne pentru colectare, tratare avansată, neutralitate energetică și responsabilitatea producătorilor, și include termene de tranziție realiste, cum ar fi 2044 pentru sistemele de colectare pentru aglomerări de peste 2.000 EL și 2051 pentru neutralitatea energetică, care țin cont de constrângerile financiare și instituționale. Această opțiune minimizează riscurile de mediu, sănătate și economice prin abordarea poluării difuze, a micro-poluantilor și a accesului la sanitație, facilitând accesul la finanțări externe, cum ar fi cele de la Banca Mondială și Uniunea Europeană, prin demonstrarea unui angajament clar față de standardele europene.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Modificarea Hotărârii de Guvern nr. 950/2013 va genera un impact structural și instituțional profund asupra sectorului public, implicând autoritățile publice centrale și locale, agențiile de reglementare și operatorii de servicii de apă și canalizare. În prezent, infrastructura de gestionare a apelor uzate din Republica Moldova este extrem de limitată: doar 9,9% din localități, reprezentând 53 de orașe și 99 de sate, dispun de sisteme publice de canalizare, cu o acoperire urbană de 65,9% și rurală de doar 2,9%. Din cele 109 stații de epurare inventariate, doar 7% respectă standardele naționale, iar niciuna nu îndeplinește cerințele Uniunii Europene. Capacitatea instituțională este, de asemenea, deficitară, cu o rată de funcții vacante de 41% în autoritățile de reglementare și lipsa personalului specializat în 63% din autoritățile publice locale. Implementarea Directivei (UE) 2024/3019 necesită reforme structurale pentru a răspunde cerințelor privind colectarea apelor uzate, elaborarea planurilor integrate de gestionare, tratamentul secundar, terțiar și cuaternar, auditurile energetice, evaluarea riscurilor, accesul la salubritate și raportarea datelor.

Implementarea directivei va impune atribuirea unor responsabilități semnificative instituționale noi pentru autoritățile publice centrale și subordonate. Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, prin Direcția pentru Politici de Aprovizionare cu Apă și Sanitație, va coordona elaborarea Planului Național de Amenajare a Teritoriului, programat pentru finalizare în 2028. Acest plan este esențial pentru delimitarea aglomerărilor, identificarea zonelor sensibile și stabilirea priorităților de investiții. Procesul va necesita recrutarea de personal specializat, având în vedere că doar două din cele cinci posturi din direcție sunt ocupate, precum și dotarea cu sisteme informatice și GIS pentru gestionarea datelor. Ministerul Mediului, prin Departamentul de Management Integrat al Resurselor de Apă, va fi responsabil pentru transpunerea normelor tehnice privind tratamentul terțiar și cuaternar și pentru monitorizarea micropoluantilor. Cu doar cinci din cele șapte posturi ocupate, acest departament necesită suplimentarea resurselor umane și a echipamentelor de monitorizare pentru a îndeplini cerințele de monitoring.

Agenția de Mediu, conform Hotărârii de Guvern nr. 159/2019, va prelua responsabilitatea pentru autorizarea și monitorizarea deversărilor, dar capacitatea sa actuală este limitată: doar 37 din cele 109 stații de epurare dețin autorizații valabile, iar absența unui sistem centralizat de gestionare a datelor împiedică raportarea conformă. Inspectoratul pentru Protecția Mediului, conform Hotărârii de Guvern nr. 312/2018, va intensifica inspecțiile, dar cu doar trei din cele cinci posturi ocupate în Departamentul de Control al Resurselor de Apă și Atmosferice, acoperirea este limitată la 50 de stații în 2024, reprezentând doar 18% din total. Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, conform Legii nr. 174/2017, va aproba planurile de investiții ale operatorilor, însă patru din cei 34 de operatori nu au prezentat planuri în 2024, reflectând o capacitate limitată de planificare.

Pe termen mediu, autoritățile publice locale, care numără 898 de entități, vor integra planurile de gestionare a apelor uzate în strategiile lor de dezvoltare, conform Legii nr. 303/2013. În prezent, doar 14% dintre acestea includ obiective de salubritate în planurile lor, iar 59% sunt de dimensiune medie, cu 4–10 angajați, lipsiți de personal specializat. Vor fi necesare programe de asistență tehnică și finanțare externă pentru a sprijini autoritățile locale în elaborarea proiectelor tehnice și gestionarea serviciilor de canalizare. Pe termen lung, reformele vor consolida capacitatea instituțională prin crearea unui cadru integrat de gestionare a apelor uzate, cu accent pe regionalizarea operatorilor și standardizarea monitorizării. Aceasta va implica formarea continuă a personalului, dotarea cu echipamente moderne, precum senzori pentru monitorizarea calității apelor, și integrarea datelor în baze centralizate compatibile cu cerințele Agenției Europene de Mediu.

Efectele prognozate includ o coordonare interinstituțională îmbunătățită, o conformitate sporită cu standardele Uniunii Europene și un acces crescut la finanțările externe, esențiale pentru investițiile estimate la 2,04 miliarde de euro.

Reformele structurale vor include recrutarea a 50–100 de specialiști în următorii cinci ani pentru ministere și agenții, programe de formare pe standarde UE, dezvoltarea unei baze de date centralizate integrate cu sisteme GIS, înființarea a 5–7 structuri regionale de coordonare a operatorilor până în 2035 și finalizarea Planului Național de Amenajare a Teritoriului. Aceste măsuri se încadrează în atribuțiile existente ale instituțiilor, dar necesită extinderea competențelor pentru a include gestionarea micropoluantilor, auditurile energetice și planurile integrate. Fără o perioadă de tranziție extinsă, până în 2044 pentru aglomerările ≥ 2.000 EL și 2055 pentru aglomerările 1.000–2.000 EL, sectorul public ar fi supus unei presiuni financiare și administrative excesive, ceea ce ar putea duce la implementare inefficientă și riscuri de neconformitate, afectând poziția Republicii Moldova în negocierile de aderare la Uniunea Europeană.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Amploarea investițiilor necesare pentru implementarea completă a Directivei depășește cu mult capacitatea financiară pe termen scurt a Republicii Moldova. Conform Strategiei Naționale de Aprovizionare cu Apă și Sanitație 2014–2030, costul total al implementării infrastructurii de apă și sanitație în toate localitățile țării a fost estimat la aproximativ 2,04 miliarde de euro, din care 998 milioane de euro pentru sistemele de aprovizionare cu apă potabilă și 1,04 miliarde de euro pentru canalizare și tratarea apelor uzate.

Un astfel de nivel de investiții este provocator și nu poate fi susținut pe termen scurt, având în vedere constrângerile bugetare și capacitatea limitată de absorbție a fondurilor. Această povară financiară ar depăși posibilitățile bugetului de stat, bugetelor locale și operatorilor, dar și capacitatea populației de a suporta costurile de operare și întreținere.

Nevoi de investiții: Atingerea cerințelor Directivei necesită investiții majore de capital în infrastructură: extinderea rețelelor de canalizare în aproximativ 749 de localități fără acces, construcția de noi stații de epurare a apelor uzate, modernizarea celor existente și echiparea lor cu echipamente moderne (de exemplu, stații de tratare avansată, sisteme eficiente de pompare, laboratoare de monitorizare a calității apei). Sunt necesare, de asemenea, investiții în IT (sisteme de monitorizare și control, baze de date pentru raportare) și crearea capacităților instituționale pentru operarea noilor facilități. Aceste estimări naționale (aproximativ 2 miliarde de euro) ilustrează amploarea acestor nevoi, care depășesc posibilitățile de finanțare internă pe termen scurt.

Costuri operaționale și de întreținere: Pe lângă investiția inițială, noua infrastructură va genera costuri anuale semnificative de operare și întreținere: costuri cu electricitatea pentru pompare și stațiile de tratare a apelor uzate, personal calificat, reactivi și materiale de tratare, reparații ale rețelelor etc. Aceste costuri recurente

trebuie susținute fie prin tarife plătite de consumatori, fie prin subvenții, și pot pune presiune pe bugetele locale și gospodării, în special în zonele rurale unde puterea de plată este scăzută. Pentru a fi sustenabilă, implementarea trebuie sincronizată cu creșteri treptate ale bazei de utilizatori conectați și ale veniturilor operatorilor, altfel noile stații riscă să fie subutilizate sau prost întreținute. Perioada de tranziție extinsă oferă posibilitatea de a crește gradual gradul de conectivitate și de a ajusta tarifele pas cu pas, în paralel cu implementarea mecanismelor de sprijin (de exemplu, fonduri de compensare pentru categorii vulnerabile) pentru a asigura recuperarea costurilor de operare.

Surse de finanțare: Având în vedere dimensiunea financiară, atingerea obiectivelor Directivei va depinde de mobilizarea diverselor surse de finanțare, a căror combinație necesită timp:

- Bugetul național: alocări anuale dedicate infrastructurii de ape uzate, care, totuși, trebuie crescute gradual pentru a nu dezechilibra finanțele publice.
- Contribuții de la autoritățile publice locale: cofinanțarea proiectelor de către municipalități și consilii raionale, în limitele resurselor locale, care sunt adesea reduse. O perioadă mai lungă oferă comunităților locale timp pentru a-și planifica bugetele și a participa la investiții.
- Instrumente de preaderare UE: fonduri nerambursabile sau alte facilități europene pentru candidați, care pot acoperi o parte semnificativă a costurilor. Accesarea acestor fonduri implică etape de programare, aplicare și implementare care se desfășoară pe parcursul mai multor ani.
- Sprijin bilateral din partea donatorilor: acorduri cu state partenere sau instituții financiare internaționale (BEI, BERD, Banca Mondială) pentru împrumuturi concesionale și granturi. Această finanțare poate veni eșalonat pe măsură ce proiectele avansează și condiționalitățile (de exemplu, reforme sectoriale) sunt îndeplinite.
- Contribuții ale operatorilor/autofinanțare: veniturile generate de operatorii regionali de apă-canal (din tarife) pot fi reinvestite parțial în extinderea și întreținerea sistemelor. Totuși, capacitatea de autofinanțare a operatorilor este în prezent limitată, deoarece tarifele actuale nu acoperă integral costurile de capital. Pe termen lung, odată cu creșterea eficienței și a bazei de clienți, se așteaptă ca operatorii să își crească participarea la finanțarea investițiilor (inclusiv prin accesarea împrumuturilor comerciale garantate cu venituri viitoare).

Proiectul nu stabilește și nu aprobă tarife concrete pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare. Impactul asupra tarifelor va depinde de volumul și structura investițiilor efectiv realizate, sursele de finanțare utilizate, ponderea granturilor și a împrumuturilor, costurile operaționale suplimentare, ritmul regionalizării serviciilor, numărul de consumatori conectați și metodologia tarifară aplicabilă. Prin urmare, la etapa elaborării prezentului proiect nu poate fi determinată o majorare tarifară unică sau uniformă la nivel național.

Riscul transferării unei părți a costurilor de conformare asupra tarifelor nu poate fi exclus, motiv pentru care proiectul prevede o implementare etapizată, iar planificarea investițiilor trebuie corelată cu principiul accesibilității serviciilor și cu necesitatea protejării gospodăriilor vulnerabile. O evaluare concretă a impactului tarifar urmează a fi realizată la nivelul fiecărui operator și al fiecărui proiect investițional, în cadrul aprobării planurilor de investiții și al procedurilor de stabilire sau ajustare a tarifelor.

Impactul asupra capacității instituționale și de monitorizare

Implementarea noilor cerințe va genera necesități suplimentare de capacitate administrativă și tehnică pentru autoritățile și instituțiile implicate în autorizare, monitorizare, control, raportare și planificare. În prezent, capacitatea instituțională este afectată de un nivel semnificativ al funcțiilor vacante, estimat la aproximativ 41% în structurile relevante de reglementare și control, precum și de deficitul de personal specializat la nivelul autorităților administrației publice locale.

Acoperirea acestui deficit presupune, etapizat, recrutarea și formarea personalului specializat, consolidarea capacităților tehnice și digitale, precum și asigurarea resurselor necesare pentru exercitarea noilor atribuții. Costurile exacte aferente suplimentării personalului nu pot fi determinate exclusiv în baza prezentului proiect, acestea urmând a fi stabilite în funcție de necesarul efectiv de personal, structurile organizatorice aprobate, etapele de implementare și limitele alocațiilor bugetare disponibile.

Totodată, implementarea cerințelor extinse de monitorizare, inclusiv pentru micropoluanți, parametri de sănătate publică și alți indicatori prevăzuți de noul cadru normativ, va necesita consolidarea capacităților laboratoarelor competente, inclusiv prin dotarea cu echipamente analitice corespunzătoare, dezvoltarea metodelor de analiză, asigurarea materialelor de referință și instruirea personalului. Cuantificarea integrală a acestor costuri necesită o evaluare tehnică distinctă a capacităților existente și a necesarului de investiții și va fi realizată în cadrul programării etapizate a implementării și al proiectelor investiționale aferente.

În concluzie, sustenabilitatea financiară a implementării Directivei depinde de combinația optimă a acestor surse. Orizontul de timp extins permite autorităților să structureze un mecanism combinat de finanțare (buget național + local + fonduri externe) care ar face posibil volumul mare de investiții fără a pune în pericol stabilitatea macro-economică. Fără această tranziție graduală, există riscul ca mecanismele de finanțare să fie insuficiente, proiectele să rămână neterminate sau datoria publică să crească nesustenabil.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Modificarea Hotărârii de Guvern nr. 950/2013 va avea un impact moderat asupra sectorului privat, cu accent mai mare asupra producătorilor de produse farmaceutice și cosmetice, precum și asupra altor operatori economici privați. Producătorii din aceste domenii vor fi afectați prin introducerea principiului responsabilității extinse a producătorului, conform Articolului 9 al Directivei, iar întreprinderile mici și mijlocii din sectoarele construcțiilor și tehnologiilor de mediu vor întâmpina atât oportunități, cât și provocări legate de conformarea la noile cerințe.

Principiul REP înseamnă că producătorii sunt obligați să contribuie financiar la gestionarea impactului produselor lor asupra mediului, după ce acestea ajung în apele uzate. Acest lucru se aplică colectiv, prin organizații specializate create de

producători (similar cu sistemele de reciclare pentru ambalaje). Contribuțiile financiare ale producătorilor se calculează proporțional cu cantitatea de produse puse pe piață, gradul de pericolozitate și biodegradabilitate a substanțelor. Directiva estimează că aceste costuri ar duce la o creștere marginală a prețurilor produselor (sub 1%), fără a afecta accesibilitatea medicamentelor esențiale sau concurența pe piață.

4.4. Impactul social

Implementarea Directivei 2024/3019 va avea un impact considerabil asupra peisajului social și economic al Republicii Moldova, în special pentru comunitățile rurale, autoritățile locale și gospodăriile. În zonele rurale și orașele mici, gradul de conectare la rețeaua de canalizare este încă extrem de scăzut, ceea ce indică investiții inițiale masive necesare.

Doar 53 de municipalități și orașe și 96 de localități rurale beneficiază de acces la rețele de colectare a apelor uzate, ceea ce reprezintă doar 9,7% din totalul localităților din țară. Cel mai mare procent de localități cu acces la sisteme publice de canalizare a fost înregistrat în municipiul Chișinău (77,1%), UTA Găgăuzia (28,1%) și regiunea Centru (10,5%), iar localitățile din regiunile Sud și Nord au cele mai scăzute rate de acces (6,8% și, respectiv, 5,2%). Această situație evidențiază decalajul major de infrastructură și arată că efortul de conformare va afecta în principal comunitățile rurale, unde accesibilitatea financiară este limitată.

Crearea sistemelor de canalizare și epurare în toate localitățile rurale va necesita o creștere graduală a tarifelor și coplăți din partea cetățenilor, dar veniturile scăzute din aceste zone impun o abordare treptată. O implementare bruscă ar genera poveri economice insuportabile: operatorii ar trebui să recupereze costurile prin tarife mult mai mari, ceea ce ar afecta accesibilitatea serviciilor pentru populația vulnerabilă. Prin acordarea unei perioade de tranziție extinse, Guvernul și autoritățile locale pot eșalona investițiile și implementa mecanisme de sprijin (subvenții țintite, granturi) astfel încât impactul social negativ (creșterea bruscă a facturilor, riscul de neconectare din motive financiare) să fie atenuat.

Totodată, disparitățile tarifare între regiuni aprofundează și mai mult povara socială și economică. De exemplu, în Chișinău o gospodărie care consumă 10 m³ pe lună plătește aproximativ 186 MDL, în timp ce în Cahul același serviciu ajunge la 381 MDL, iar în Glodeni depășește 880 MDL. Acest lucru înseamnă că gospodăriile din orașele mai mici pot ajunge să plătească de cinci ori mai mult pentru același serviciu de bază comparativ cu capitala. Cazul Cahul este deosebit de ilustrativ: înainte de lansarea proiectului de investiții 2019–2025, tariful total pentru servicii de apă și canalizare era de 19,83 MDL/m³; până în 2025, acesta aproape s-a dublat la 38,11 MDL/m³. Pentru o gospodărie care consumă 10 m³ pe lună, aceasta a însemnat o creștere de la 198 MDL la 381 MDL. Astfel de dinamici arată că, chiar dacă investițiile îmbunătățesc infrastructura, ele pot crește semnificativ costurile pentru gospodării. Conform estimărilor Băncii Mondiale, tarifele actuale reprezintă deja

aproximativ 2% din venitul mediu al gospodăriilor, iar familiile vulnerabile pot cheltui 5% sau mai mult. Acest lucru subliniază importanța unei perioade de tranziție extinse, care să permită statului să introducă mecanisme compensatorii și ajustări tarifare graduale, asigurând că respectarea Directivei nu duce la excluziune socială sau la aprofundarea inegalităților regionale.

Cu toate acestea, aceste creșteri tarifare nu reflectă pe deplin impactul financiar al investițiilor, deoarece politica tarifară a Republicii Moldova oferă în prezent un mecanism de protecție pentru consumatori. Prin ajustări etapizate și considerente de accesibilitate, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică previne transferul imediat al tuturor costurilor de investiții în tarife. Fără astfel de garanții regulatorii, creșterile din Cahul și alte orașe ar fi fost semnificativ mai mari. Acest lucru întărește argumentul că este necesară o perioadă de tranziție mai lungă, atât pentru a distribui costurile investițiilor în timp, cât și pentru a păstra accesibilitatea pentru gospodăriile vulnerabile.

Cele 898 de autorități publice locale (APL) din Republica Moldova sunt responsabile de planificarea locală a serviciilor de apă și sanitație conform Legii nr. 303/2013, dar 59% sunt de dimensiuni medii (4–10 angajați), iar 63% lipsesc personal specializat, ceea ce limitează capacitatea lor de a implementa proiecte complexe de ape uzate (Studiu 2017). Doar 65% dintre APL au acorduri cu operatorii, ceea ce duce la furnizarea inconsistentă a serviciilor. Cei 34 de operatori de aprovizionare cu apă și canalizare, în principal întreprinderi municipale sau asociații de utilizatori de apă, gestionează 90% din sisteme, dar sunt constrânși de capacități limitate: 10% lipsesc statut juridic formal, iar operatorul mediu angajează doar 3 angajați, cu 50% neinstruiți în 2015–2016 (Studiu 2017).

Gospodăriile rurale, care reprezintă 57% din populația de 2,6 milioane a Republicii Moldova (1,5 milioane de persoane), se confruntă cu provocări semnificative de accesibilitate. 75% se bazează pe latrine cu groapă, dintre care 38% raportează mirosuri și 28% arată contaminare fecală, ceea ce reprezintă riscuri pentru sănătate. 80% depind de puțuri sau foraje, și doar 20% au toalete cu apă curentă, cu 51% citând costurile considerabile de conectare în special pentru gospodăriile cu venituri scăzute sub 4.500 MDL/lună.

Modernizarea a 75 de stații de epurare prioritare implică investiții semnificative, iar extinderea rețelelor de canalizare cu 200 km costă sume substanțiale, depășind cu mult bugetul instituțional pentru 2025. Întreținerea a 75 de stații de epurare va genera de asemenea costuri anuale, punând presiune pe bugetele operatorilor care se bazează pe tarife și subvenții limitate.

Din punct de vedere social, sanitația precară crește riscurile de boli transmise prin apă, în special în zonele rurale. Poluarea apelor subterane din apele uzate netratate afectează agricultura (70% din mijloacele de trai rurale) și calitatea apei potabile pentru 80% din gospodăriile rurale. Acoperirea scăzută a canalizării (2,9%

rurală) împiedică standardele de viață și dezvoltarea economică rurală, limitând crearea de locuri de muncă și investițiile.

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

Modificarea Hotărârii de Guvern nu implică, în mod direct, prelucrarea datelor cu caracter personal. Cu toate acestea, implementarea Articolului 22 din directivă, care vizează crearea unor seturi de date integrate privind conformitatea, accesul la servicii de salubritate și emisiile de gaze cu efect de seră, va contribui semnificativ la îmbunătățirea capacității de monitorizare și raportare a performanței de mediu la nivel național.

Colectarea informațiilor referitoare la gospodării și operatori economici — precum cele privind racordarea la rețelele publice sau utilizarea sistemelor individuale de salubritate — se va realiza exclusiv în scopuri statistice și de analiză, cu respectarea principiilor de proporționalitate și minimizare a datelor. Datele vor fi agregate și anonimizate, asigurând astfel protejarea identității persoanelor și eliminarea oricărui risc de utilizare necorespunzătoare.

Perioada de stocare a datelor va fi conformă cu cerințele directivei, respectiv de minimum șase ani pentru raportările periodice. Prin aceste măsuri, se anticipează o creștere a eficienței administrative, o mai bună fundamentare a deciziilor de mediu și o consolidare a transparenței instituționale. Riscurile potențiale asupra drepturilor și libertăților persoanelor sunt minime, iar beneficiile în termeni de sustenabilitate, conformitate și încredere publică sunt considerabile.

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Proiectul nu instituie drepturi, obligații sau condiții de acces la serviciile de apă și canalizare diferențiate în funcție de sex sau gen. Beneficiile urmărite prin îmbunătățirea colectării și epurării apelor uzate, reducerea riscurilor pentru sănătatea publică și extinderea accesului la sanitație au caracter general și sunt destinate întregii populații.

Cu toate acestea, impactul socio-economic indirect al implementării proiectului poate fi resimțit diferit de anumite categorii de populație, inclusiv de gospodăriile cu venituri reduse, gospodăriile monoparentale, persoanele vârstnice și alte persoane vulnerabile. În măsura în care implementarea investițiilor necesare conformării va determina, în anumite localități, ajustarea graduală a tarifelor pentru serviciile de apă și canalizare, povara financiară relativă poate fi mai ridicată pentru gospodăriile cu venituri mici. În această categorie pot fi reprezentate într-o proporție relevantă femeile care întrețin singure gospodării monoparentale sau femeile vârstnice cu venituri limitate.

Totodată, sistemul de răspundere extinsă a producătorilor aplicabil anumitor medicamente de uz uman și produse cosmetice presupune suportarea de către producători a costurilor prevăzute de cadrul normativ. Eventuala reflectare integrală sau parțială a acestor costuri în prețurile finale ale produselor depinde de comportamentul pieței, de structura costurilor producătorilor și importatorilor și de mecanismele de formare a prețurilor și nu poate fi

cuantificată la etapa elaborării prezentului proiect. Din acest motiv, nu poate fi stabilit anticipat un impact diferențiat cert asupra femeilor sau asupra unei anumite categorii de consumatori.

În același timp, proiectul poate produce efecte sociale pozitive relevante din perspectiva egalității de gen prin extinderea accesului la condiții sigure de sanitație, îmbunătățirea calității mediului și reducerea riscurilor sanitare, inclusiv pentru persoanele care desfășoară activități de îngrijire în cadrul gospodăriei.

În procesul de implementare, politicile tarifare, mecanismele de sprijin social și măsurile de extindere a accesului la sanitație urmează să țină seama de accesibilitatea financiară pentru gospodăriile vulnerabile și de necesitatea prevenirii unor efecte socio-economice disproporționate.

4.5. Impactul asupra mediului

Modificarea Hotărârii de Guvern nr. 950/2013 pentru aprobarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în emisare pentru localitățile urbane și rurale, în vederea alinierii la Directiva (UE) 2024/3019 privind epurarea apelor uzate urbane (reformare), va genera un impact semnificativ asupra mediului, contribuind la reducerea poluării apelor, protejarea biodiversității acvatice, promovarea economiei circulare și alinierea la obiectivele Pactului Verde European. În prezent, râurile Nistru și Prut, principalele artere hidrografice ale Republicii Moldova, cu caracter transfrontalier, sunt grav afectate de deversările necontrolate de ape uzate, care conțin concentrații ridicate de nutrienți, precum azotul și fosforul, substanțe organice, metale grele și micropoluanți, inclusiv substanțe per- și polifluoroalchilice (PFAS), pesticide și reziduurile farmaceutice. Conform raportului UNDP „Advancing Transboundary Co-operation and Integrated Water Resources Management in the Nistru River Basin” din 2025, calitatea apei în bazinul Nistru variază între limita Clasei III de calitate – moderat poluată, cu excepția unor secțiuni de monitorizare, în care limitele clasei de calitate în media II – bună. În mod similar, în bazinul Prut-Dunăre-Marea Neagră, 32% din corpurile de apă sunt clasificate „la risc” din cauza poluării cu substanțe organice și nutrienți. Aceste condiții reduc capacitatea de autoepurare a ecosistemelor acvatice, conduc la proliferarea algelor toxice, diminuează nivelul de oxigen dizolvat și afectează grav biodiversitatea, inclusiv specii sensibile precum peștele și macroinvertebratele, care servesc drept indicatori ai sănătății ecosistemelor. Poluarea apelor subterane, utilizate de 80% din gospodăriile rurale ca sursă de apă potabilă, amplifică riscurile pentru sănătatea publică, contribuind la creșterea incidenței bolilor hidrice, precum gastroenteritele și hepatitele. Schimbările climatice, caracterizate prin secete și inundații din ce în ce mai frecvente, agravează aceste probleme, reducând debitul râurilor mici și medii, colmatând albiile și deteriorând regimurile hidrologice, hidrochimice și hidrobiologice. Inventarul hidrotehnic realizat în 2018–2019, cu sprijinul Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, a identificat 6.763 de obiective acvatice,

dintre care 24% sunt afectate de procese de uscare activă, necesitând intervenții urgente pentru protecție și restaurare.

Un beneficiu major al implementării directivei constă în reducerea poluării apelor de suprafață și subterane prin măsuri comprehensive de colectare, epurare și monitorizare. Extinderea sistemelor de colectare a apelor uzate pentru aglomerările cu peste 1.000 de echivalenți locuitori, față de pragul actual de 2.000, va reduce semnificativ deversările necontrolate, care reprezintă principala sursă de poluare a apelor de suprafață. În prezent, doar 9,9% din localități dispun de sisteme publice de canalizare, iar în zonele rurale, unde doar 2,9% din populație are acces la astfel de sisteme, gospodăriile se bazează pe gropi absorbante și fose septice rudimentare, care contaminează apele subterane. Conectarea gospodăriilor la sisteme centralizate va elimina aceste surse de poluare difuză, protejând sursele de apă potabilă utilizate de 80% din gospodăriile rurale. Modernizarea stațiilor de epurare prin introducerea tratamentului secundar și terțiar va permite eliminarea nutrienților, precum azotul și fosforul, care provoacă eutrofizarea apelor, un fenomen ce afectează 39% din corpurile de apă din bazinul Nistru. Tehnologii precum sedimentarea secundară, nitrificarea/denitrificarea și eliminarea fosforului vor reduce concentrațiile de cerere biochimică de oxigen (BOD_5), cerere chimică de oxigen (COD) și amoniu (NH_4), îmbunătățind calitatea apei și capacitatea de autoepurare a ecosistemelor acvatice. Introducerea tratamentului cuaternar, utilizând metode precum ozonarea și carbonul activat, va aborda poluarea cu micropoluanti, inclusiv PFAS, microplasticele și reziduurile farmaceutice, care în prezent contaminează apele subterane și de suprafață, reducând riscurile pentru sănătatea publică și ecosisteme. Aceste măsuri vor proteja sursele de apă potabilă și vor reduce poluarea difuză, care afectează 50% din râurile mici.

Protecția biodiversității acvatice reprezintă un alt beneficiu semnificativ al implementării directivei. Poluarea actuală, cauzată de deversările necontrolate și de lipsa tratamentului adecvat, reduce nivelul de oxigen dizolvat, favorizează proliferarea algelor toxice și afectează grav biodiversitatea acvatică. Specii precum peștele și macroinvertebratele, care sunt indicatori esențiali ai sănătății ecosistemelor, sunt în declin din cauza eutrofizării și contaminării cu substanțe toxice. Prin reducerea concentrațiilor de nutrienți, tratamentul secundar și terțiar va diminua proliferarea algelor toxice, restabilind echilibrul ecologic în bazinele hidrografice ale râurilor Nistru și Prut. Eliminarea micropoluantilor prin tratamentul cuaternar va proteja sănătatea organismelor acvatice și lanțurile trofice, reducând impactul substanțelor toxice, precum PFAS și reziduurile farmaceutice, asupra speciilor sensibile. În plus, reducerea poluării va preveni colmatarea albiilor râurilor mici, care sunt esențiale pentru biodiversitate, și va sprijini refacerea habitatelor acvatice degradate, contribuind la conservarea speciilor protejate și la restaurarea ecosistemelor acvatice.

Îmbunătățirea gestionării apelor pluviale va contribui semnificativ la protejarea mediului prin prevenirea poluării cauzate de deversările combinate din sistemele de canalizare în timpul precipitațiilor abundente, care afectează 32% din corpurile de apă din bazinul Prut. Directiva impune elaborarea planurilor integrate de gestionare a apelor pluviale pentru aglomerările cu peste 10.000 de echivalenți locuitori, promovând utilizarea infrastructurii verzi, cum ar fi parcurile umede, acoperișurile verzi și bazinele de retenție. Aceste măsuri vor limita debordările apelor pluviale la maximum 1% din volumul anual al apelor uzate colectate în condiții de vreme uscată, reducând poluarea punctiformă și difuză. Separarea apelor pluviale de apele uzate menajere în sistemele de canalizare va preveni deversările netratate, protejând calitatea apelor de suprafață și reducând presiunea asupra stațiilor de epurare. Aceste intervenții vor diminua impactul inundațiilor, exacerbate de schimbările climatice, asupra ecosistemelor acvatice, contribuind la menținerea stabilității regimurilor hidrologice.

Promovarea economiei circulare prin reutilizarea apelor uzate și gestionarea sustenabilă a nămolurilor va aduce beneficii substanțiale pentru mediu. Reutilizarea apelor uzate tratate în agricultură va reduce dependența de fertilizanți chimici, care contribuie la poluarea difuză a apelor subterane, afectând 50% din râurile mici. Această practică va diminua presiunea asupra resurselor de apă dulce, esențiale pentru 70% din activitățile agricole din zonele rurale, sprijinind securitatea alimentară și reducând impactul asupra mediului. Gestionarea sustenabilă a nămolurilor de epurare, prin reciclare și recuperarea materialelor critice, precum fosforul, va minimiza depozitarea în gropi de gunoi, reducând emisiile de metan și poluarea solului. Aceste măsuri vor promova utilizarea resurselor regenerabile, aliniind gestionarea apelor uzate la principiile economiei circulare și contribuind la conservarea resurselor naturale.

Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin atingerea neutralității energetice reprezintă un beneficiu ecologic major al directivei. În prezent, stațiile de epurare consumă cantități semnificative de energie, contribuind la emisiile de CO₂ și metan. Implementarea neutralității energetice pentru instalațiile cu peste 10.000 EL va implica producția de biogaz din nămolurile de epurare, reducând dependența de sursele de energie fosilă. Auditurile energetice regulate vor identifica oportunități de eficiență energetică, minimizând amprenta de carbon a stațiilor de epurare. Aceste măsuri vor contribui la combaterea schimbărilor climatice, aliniind Republica Moldova la obiectivele Pactului Verde European și reducând impactul sectorului apelor uzate asupra climei.

Monitorizarea avansată a poluanților și a parametrilor relevanți pentru sănătatea publică va consolida protecția mediului prin detectarea și gestionarea eficientă a surselor de poluare. Conform Articolului 22 al directivei, monitorizarea parametrilor precum CBO₅, CCO, NH₄, fosforul total, E. coli și micropoluanții (PFAS,

microplastice, reziduurile farmaceutice) va permite identificarea rapidă a surselor de poluare, reducând impactul asupra apelor de suprafață și subterane. În prezent, Laboratorul de Calitate a Apei al Agenției de Mediu monitorizează doar 10 din cei 45 de indicatori recomandați de Directiva-cadru privind apa, iar elementele biologice și hidromorfologice lipsesc din analizele sistematice. Implementarea unui sistem avansat de monitorizare, cu senzori și laboratoare specializate, va facilita detectarea poluanților emergenți, protejând ecosistemele acvatice și sursele de apă potabilă. Monitorizarea parametrilor de sănătate publică, inclusiv rezistența antimicrobiană și SARS-CoV-2, va preveni riscurile sanitare asociate apelor uzate, reducând impactul asupra mediului și sănătății umane. Aceste măsuri vor facilita raportarea datelor către Agenția Europeană de Mediu, consolidând conformitatea cu standardele Uniunii Europene și gestionarea durabilă a resurselor hidrice.

Consolidarea cooperării transfrontaliere va preveni impactul poluării asupra apelor partajate cu România și Ucraina, protejând ecosistemele transfrontaliere. Directiva actualizează prevederile privind notificarea imediată a incidentelor de poluare accidentală, reducând riscurile de tensiuni diplomatice și sprijinind gestionarea integrată a bazinelor hidrografice ale râurilor Nistru și Prut. Aceste măsuri vor contribui la conservarea biodiversității și la menținerea calității apelor în regiune, consolidând angajamentele Republicii Moldova ca stat candidat la Uniunea Europeană.

Implementarea directivei va sprijini adaptarea la schimbările climatice, care agravează poluarea apelor prin secete și inundații frecvente. Reducerea poluării va preveni colmatarea albiilor râurilor mici, protejând 24% din obiectivele acvatice afectate de uscare activă, conform inventarului hidrotehnic din 2018–2019. Gestionarea integrată a apelor pluviale va diminua impactul precipitațiilor abundente, reducând poluarea cauzată de deversările combinate și protejând ecosistemele acvatice de efectele inundațiilor. Aceste intervenții vor contribui la menținerea stabilității regimurilor hidrologice și la conservarea resurselor hidrice esențiale pentru biodiversitate și agricultură.

Deși implementarea directivei va genera beneficii ecologice semnificative, construcția infrastructurii de canalizare și modernizarea stațiilor de epurare pot produce impacte negative temporare asupra mediului. Lucrările de excavare și construcție pot perturba habitatele locale, în special în apropierea corpurilor de apă din bazinul Nistru, care găzduiesc specii protejate, și pot duce la deversări temporare de sedimente și poluanți. Aceste efecte vor fi atenuate prin planuri de gestionare a impactului de mediu, conforme cu standardele Uniunii Europene, care vor include utilizarea materialelor reciclabile, metode de construcție cu impact redus și sisteme de retenție și filtrare pentru prevenirea contaminării apelor de suprafață. Aceste măsuri vor asigura că impactele negative sunt minime și temporare, fiind compensate de beneficiile substanțiale ale reducerii poluării și restaurării ecosistemelor.

4.6. Alte impacturi și informații relevante
Conformarea va spori competitivitatea Republicii Moldova în contextul integrării europene, facilitând accesul la fonduri externe și consolidând securitatea alimentară prin protejarea resurselor de apă utilizate în agricultură.
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
5.1. Măsurile normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională
Proiectul Hotărârii de Guvern privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 950/2013 pentru aprobarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în emisare pentru localitățile urbane și rurale este un act normativ cu relevanță europeană, având ca scop principal transpunerea în legislația națională a Directivei (UE) 2024/3019 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 noiembrie 2024 privind epurarea apelor uzate urbane (reformare). Această directivă, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 3019 din 12 decembrie 2024, intră în vigoare la 1 ianuarie 2025 și nu se află în proces de revizuire de către instituțiile Uniunii Europene, fiind un act normativ final adoptat recent ca reformare a Directivei Consiliului 91/271/CEE din 21 mai 1991 privind tratarea apelor urbane reziduale, modificată ultima dată prin Directiva 2013/64/UE. Directiva (UE) 2024/3019 abrogă Directiva 91/271/CEE cu efect de la 1 august 2027 Obiectivele actului juridic al UE Directiva (UE) 2024/3019 stabilește un cadru armonizat pentru colectarea, tratarea și deversarea apelor uzate urbane în Uniunea Europeană, cu scopul fundamental de a proteja mediul acvatic și sănătatea umană, în conformitate cu abordarea „One Health” și principiile Pactului Verde European. Obiectivele principale ale directivei, așa cum sunt enunțate în preambul și articolele sale, includ: protejarea mediului și a sănătății umane împotriva poluării cauzate de apele uzate urbane, prin extinderea obligațiilor de colectare și tratament la toate aglomerările cu peste 1.000 EL (față de pragul anterior de 2.000); reducerea progresivă a emisiilor de gaze cu efect de seră la niveluri sustenabile, prin îmbunătățirea echilibrului energetic al activităților de colectare și tratare a apelor uzate; contribuția la tranziția către o economie circulară, prin promovarea reutilizării apelor uzate tratate, a recuperării nutrienților din nămoluri și a producției de energie regenerabilă, precum biogazul; îmbunătățirea accesului universal la salubritate, în special pentru grupurile vulnerabile și marginalizate; creșterea transparenței și guvernancei sectorului apelor uzate, prin sisteme moderne de raportare și acces la informații; supravegherea regulată a parametrilor relevanți pentru sănătatea publică în apele uzate urbane, inclusiv viruși precum SARS-CoV-2 și rezistența antimicrobiană; și implementarea principiului „poluatorul plătește”, inclusiv prin responsabilitatea extinsă a producătorilor de produse care generează micropoluanti, cum ar fi cele farmaceutice

și cosmetice. Aceste obiective sunt aliniate la Planul de acțiune al Uniunii Europene privind zero poluare pentru aer, apă și sol, precum și la Strategia „De la fermă la masă” și Directiva-cadru privind apa (2000/60/CE), vizând o reducere semnificativă a poluării urbane și o tranziție sustenabilă către o economie cu emisii reduse de carbon.

Gradul de transpunere a actului juridic al UE

Transpunerea Directivei (UE) 2024/3019 prin proiectul Hotărârii de Guvern nr. 950/2013 este parțială în ceea ce privește termenele de implementare, datorită necesității unor perioade de tranziție extinse adaptate contextului național al Republicii Moldova, ca stat candidat cu infrastructură învechită și resurse financiare limitate. De exemplu, obligațiile privind colectarea pentru aglomerări de peste 2.000 EL sunt transpuse integral, dar cu derogări de până la 17 ani pentru aglomerări sub 2.000 EL, reflectând acoperirea rurală de doar 2,9%. Similar, tratamentul cuaternar este transpus selectiv, cu perioade extinse pentru aglomerări mici, din cauza absenței capacității actuale de monitorizare a micropoluantilor. Această abordare parțială este justificată de constrângerile instituționale (rata de vacantare de 41% în autoritățile de reglementare) și tehnice (93% din stații neconforme), conform evaluărilor Băncii Mondiale.

Directiva (UE) 2024/3019 reprezintă o transpunere primară în legislația națională, deoarece Directiva 91/271/CEE a fost transpusă anterior parțial prin acte precum Legea apelor nr. 272/2011, Hotărârea Guvernului nr. 950/2013 și Hotărârea Guvernului nr. 802/2013, care reglementau colectarea și deversarea apelor uzate, dar fără a include cerințe pentru tratamentul cuaternar, neutralitatea energetică sau supravegherea sănătății publice.

Tabelul de concordanță între prevederile Directivei (UE) 2024/3019 și cele ale proiectului Hotărârii de Guvern nr. 950/2013 a fost elaborat și reflectă gradul de transpunere.

5.2. Măsurile normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Proiectul Hotărârii de Guvern nu introduce reglementări care să depășească cerințele minime ale Directivei (UE) 2024/3019 sau care să nu fie prevăzute expres în actul juridic al UE. Toate prevederile propuse sunt aliniate strict la obiectivele directivei, cu adaptări naționale justificate de contextul specific al Republicii Moldova. Modalitatea de transpunere integrală va include:

Transpunerea integrală a Directivei va presupune aprobarea prin acte normative a:

- Cerințelor privind prelevarea probelor și metodologia de măsurare a rezistenței la antimicrobiene în apele uzate urbane;

- Cerințelor privind definirea rolurilor și responsabilităților subiecților implicați în implementarea răspunderii extinse a producătorilor, inclusiv ale producătorilor, ale organizațiilor care implementează această răspundere, ale operatorilor stațiilor de epurare și ale autorităților publice locale, precum și procedura națională de recunoaștere și certificare a respectării de către respectivele organizații, cerințele de utilizare a mijloacelor financiare ale acestor organizații, împreună cu modalitățile de raportare a datelor fiabile de către toți subiecții cărora le revine răspunderea extinsă a producătorilor către autoritățile competente și, la cerere, către organizațiile care implementează răspunderea extinsă a producătorilor;

- Metodologiile de măsurare, estimare și modelare a emisiilor directe și indirecte de gaze cu efect de seră provenite de la stațiile de epurare a apelor uzate urbane, a microplasticelor din apele uzate urbane și din nămoluri, precum și metodologia de măsurare a indicatorilor „PFAS total” și „suma PFAS” în apele uzate urbane se elaborează și se aprobă de Guvern până în anul 2030.

- Elaborarea Programului național de punere în aplicare a Directivei 2024/3019 până la 1 ianuarie 2028.

- Elaborarea planurilor de management integrat al apelor uzate urbane, după cum urmează:

- până la 31 decembrie 2045, pentru zonele de drenare ale aglomerărilor cu cel puțin 100 000 EL;
- până la 31 decembrie 2051, pentru zonele de drenare ale aglomerărilor cuprinse între 10 000 și 100 000 EL.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În procesul de elaborare a proiectului hotărârii de Guvern privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 950/2013 pentru aprobarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în emisare pentru localitățile urbane și rurale au fost respectate prevederile procedurale stabilite de Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, precum și de Hotărârea Guvernului nr. 610/2018 pentru aprobarea Regulamentului Guvernului.

Anunțul de inițiere a elaborării proiectului Regulamentului a fost publicat pe platforma particip.gov.md la data de 09.02.2026, și poate fi consultat la următorul link: https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/16122.

Pentru consultarea și obținerea opiniilor părților interesate, proiectul hotărârii de Guvern privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 950/2013 pentru aprobarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în emisare pentru localitățile urbane și rurale împreună

cu Nota de fundamentare și Tabelul de concordanță urmează a fi publicate pe platforma guvernamentală www.particip.gov.md .
7. Concluziile expertizelor
Informațiile privind expertizarea juridică și anticorupție nu sunt aplicabile în prezent, întrucât proiectul se află la etapa de înregistrare. Datele respective vor fi completate ulterior, pe măsură ce se va desfășura procesul de expertizare.
8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent
Aprobarea și implementarea prezentului Regulament nu implică înființarea, reorganizarea sau desființarea unor instituții publice ori autorități ale administrației publice. De asemenea, nu se propune abrogarea integrală a niciunui act normativ existent, întrucât Hotărârea Guvernului nr. 950/2013 privind gestionarea apelor uzate, precum și actele normative subsecvente, sunt parțial compatibile cu prevederile Directivei (UE) 2024/3019 și pot fi armonizate prin modificări și completări corespunzătoare. Cu toate acestea, anumite dispoziții ale Hotărârii Guvernului nr. 950/2013 urmează a fi abrogate, în vederea eliminării neconcordanțelor cu cadrul legislativ european actualizat. Pentru asigurarea transpunerii integrale a prevederilor Directivei (UE) 2024/3019 și implementarea corespunzătoare a principiului răspunderii extinse a producătorilor în domeniul apelor uzate, va fi elaborată și adoptată o nouă hotărâre a Guvernului privind răspunderea extinsă a producătorilor pentru apele uzate.
9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ
Implementarea proiectului Hotărârii de Guvern privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 950/2013, în vederea alinierii la Directiva (UE) 2024/3019 privind epurarea apelor uzate urbane, necesită un cadru structurat și coordonat interinstituțional, susținut financiar pe termen lung, pentru modernizarea infrastructurii, consolidarea capacității instituționale, asigurarea finanțării și monitorizarea progresului. Implementarea va fi realizată gradual, cu perioade de tranziție extinse, adaptate la constrângerile financiare, tehnice și instituționale ale Republicii Moldova, așa cum s-a detaliat în secțiunile privind impactul financiar și instituțional. Organizarea implementării opțiunii recomandate Implementarea proiectului va fi coordonată printr-un cadru interinstituțional care implică autorități centrale, agenții de reglementare, autorități publice locale (APL) și operatori de servicii de apă și canalizare. Pentru a atinge obiectivele propuse, se vor elabora și adopta planuri naționale și regionale de acțiune. Planul Național de Amenajare a Teritoriului, coordonat de Ministerul Infrastructurii și

Dezvoltării Regionale (MIDR) și programat pentru finalizare în 2028, va delimita aglomerările, va identifica zonele sensibile la eutrofizare și va stabili prioritățile de investiții pentru extinderea sistemelor de canalizare și modernizarea stațiilor de epurare, incluzând termene clare pentru aglomerările de peste 1.000 EL, cu derogări până în 2044 pentru ≥ 2.000 EL și 2055 pentru 1.000–2.000 EL. Planurile integrate de gestionare a apelor uzate, obligatorii pentru aglomerările de peste 10.000 EL, vor fi elaborate de APL în colaborare cu operatorii, sub supravegherea MIDR și a Ministerului Mediului, până în 2045 pentru aglomerări > 100.000 EL și 2051 pentru 10.000–100.000 EL, abordând gestionarea apelor pluviale și reducerea debordărilor la maximum 1% din volumul anual al apelor uzate. Programele regionale de investiții, vor facilita implementarea proiectelor de infrastructură în cele 898 de APL, prioritizând zonele rurale cu acoperire scăzută (2,9%).

Modernizarea și extinderea infrastructurii vor include extinderea rețelelor de canalizare pentru conectarea a 749 de localități fără sisteme de canalizare, prioritizând aglomerările de peste 2.000 EL până în 2044 și cele între 1.000–2.000 EL până în 2055, prin extinderea rețelelor cu 200 km, conform estimărilor Băncii Mondiale. Din cele 109 stații de epurare existente, 75 vor fi modernizate, incluzând instalarea tehnologiilor pentru tratamentul secundar până în 2044, terțiar până în 2051 și cuaternar până în 2063 pentru aglomerări > 10.000 EL, utilizând tehnologii precum nitrificare/denitrificare, eliminare a fosforului, ozonare și carbon activat. Gestionarea apelor pluviale va implica promovarea infrastructurii verzi, cum ar fi parcuri umede, acoperișuri verzi și bazine de retenție, pentru aglomerările > 10.000 EL, reducând poluarea difuză.

Consolidarea capacității instituționale va presupune recrutarea a 50–100 de specialiști până în 2030 de către MIDR, Ministerul Mediului, Agenția de Mediu și Inspectoratul pentru Protecția Mediului, pentru a reduce rata de funcții vacante de 41% și a acoperi nevoile de monitorizare și control. Programe de instruire vor fi organizate pentru operatorii de servicii (34 la nivel național) și personalul APL, cu accent pe tehnologii de epurare avansată, audituri energetice și gestionarea datelor. Crearea a 5–7 structuri regionale până în 2035 va reduce fragmentarea actuală, unde 10% dintre operatori nu au statut juridic formal. Dotarea cu sisteme informatice și GIS va sprijini gestionarea datelor, iar integrarea într-o bază de date centralizată compatibilă cu cerințele Agenției Europene de Mediu va facilita raportarea.

Instituțiile implicate și responsabilitățile acestora

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR) va coordona implementarea generală, inclusiv elaborarea Planului Național de Amenajare a Teritoriului și supravegherea planurilor integrate de gestionare a apelor uzate. Direcția pentru Politici de Aprovizionare cu Apă și Sanitație, cu doar două din cinci posturi ocupate, va necesita recrutarea de personal specializat și dotarea cu sisteme

informatică. **Ministerul Mediului**, prin Departamentul de Management Integrat al Resurselor de Apă, va transpune normele tehnice privind tratamentul terțiar și cuaternar și va monitoriza micropoluanții, necesitând suplimentarea a două posturi vacante. **Agencia de Mediu** va autoriza și monitoriza deversările, dar cu doar 37 din 109 stații de epurare având autorizații valabile, va necesita un sistem centralizat de gestionare a datelor și extinderea capacității laboratorului de calitate a apei, care monitorizează doar 10 din 45 de indicatori recomandați de Directiva-cadru privind apa. **Inspectoratul pentru Protecția Mediului** va intensifica inspecțiile, dar cu doar trei din cinci posturi ocupate în Departamentul de Control al Resurselor de Apă și Atmosferice, va necesita suplimentarea resurselor umane pentru a acoperi mai mult de 50 de stații anual. **Agencia Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE)** va aproba planurile de investiții ale operatorilor, dar cu patru din 34 de operatori fără planuri în 2024, va necesita asistență tehnică pentru planificare. **Autoritățile publice locale (898)** vor integra gestionarea apelor uzate în strategiile de dezvoltare, dar cu doar 14% incluzând obiective de salubritate și 63% lipsite de personal specializat, vor necesita programe de asistență tehnică și finanțare externă. **Operatorii de servicii de apă și canalizare (34)** vor implementa proiectele de infrastructură, dar cu 50% din personal neinstruit și 10% fără statut juridic formal, vor necesita sprijin pentru modernizare și formare.

Capacități de competență, materiale, umane și financiare

Capacitatea instituțională actuală este limitată, cu o rată de vacantare de 41% în autoritățile de reglementare și lipsa personalului specializat în 63% din APL. Investițiile estimate la 2,04 miliarde de euro pentru infrastructură depășesc bugetul național anual alocat sectorului apelor (8,4 milioane de euro în 2025). Sursele de finanțare vor include bugetul național, contribuții locale, fonduri UE de preaderare, sprijin bilateral (BEI, BERD, Banca Mondială) și autofinanțare din tarifele operatorilor. Operatorii rurali, cu venituri scăzute din tarife, vor necesita subvenții pentru a acoperi costurile operaționale (energie, personal, reactivi). Dotarea materială va include senzori pentru monitorizarea calității apelor, laboratoare specializate pentru micropoluanți și sisteme GIS pentru gestionarea datelor. Perioadele de tranziție extinse (până în 2044–2063) vor permite eșalonarea investițiilor și consolidarea capacității instituționale prin recrutare, formare și digitalizare.

Modalitatea și periodicitatea de măsurare a performanței

Performanța proiectului va fi monitorizată prin indicatori specifici, raportați anual și evaluați la fiecare cinci ani, conform cerințelor Directivei (UE) 2024/3019. Indicatorii principali includ: procentul de aglomerări >1.000 EL cu sisteme de colectare (țintă: 100% până în 2055), procentul stațiilor de epurare conforme cu

standardele UE (țintă: 50% până în 2044, 100% până în 2063), reducerea poluării apelor de suprafață cu nutrienți și micropoluanti (țintă: 50% până în 2051), reducerea debordărilor apelor pluviale (țintă: $\leq 1\%$ din volumul anual până în 2051), procentul populației cu acces la sanitație (țintă: 100% până în 2039) și atingerea neutralității energetice pentru stațiile >10.000 EL (țintă: 20% energie regenerabilă până în 2035, 100% până în 2051). Monitorizarea va fi realizată de Agenția de Mediu, cu raportare către MIDR și Ministerul Mediului, utilizând o bază de date centralizată integrată cu Eionet. Rapoartele anuale vor fi publicate online, iar evaluările la cinci ani vor verifica conformitatea cu termenele de tranziție, ajustând planurile de acțiune dacă este necesar. Un mecanism de feedback va implica societatea civilă și ONG-urile pentru a asigura transparența.

Suport în implementare

Implementarea va fi sprijinită prin asistență tehnică și financiară din partea partenerilor internaționali, inclusiv Banca Mondială (prin proiectul MWSSP), BEI, BERD și fonduri UE de preaderare. Programele de formare vor fi susținute de agenții precum Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare și Agenția Austriacă pentru Dezvoltare. Societatea civilă și ONG-urile vor contribui la consultările publice și monitorizarea progresului, conform Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional. Un mecanism de compensare pentru daunele cauzate de neconformitate va fi instituit, iar accesul la justiție va fi garantat pentru public și ONG-uri, consolidând încrederea în implementare.

Viceprim-ministru, ministru

Vladimir BOLEA